Ədalət.- 2021.- 7 yanvar. S. 6.

Görkəmli jurnalist, ləyaqətli insan Tofiq Həsənov

Xatirələr və həqiqətə çevrilmiş arzular

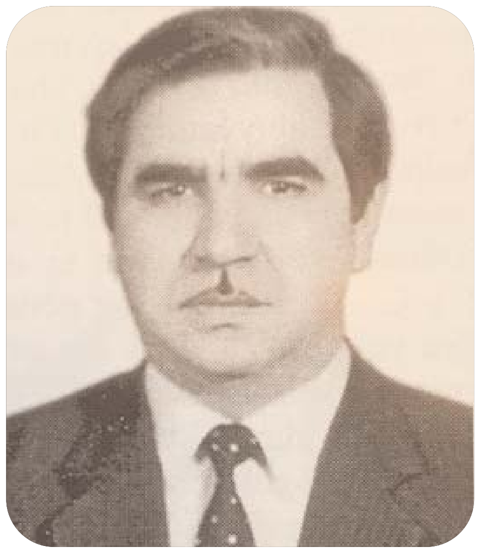

Asif Quliyev

Otuz ilə yaxın jurnalistlik fəaliyyəti ilə məşğul olan Asif Quliyev 1963-1964-cü illərdə Azərbaycan KP MK-nın Lənkəranda çıxan rayonlararası "Leninçi" qəzetində müxbir, şöbə müdiri işləmişdir. A.Quliyevin bu dəfəki məqaləsi uzun illər "Kommunist"in (indiki "Xalq Qəzeti") xüsusi müxbiri, 1962-1965-ci illərdə "Leninçi"qəzetinin baş redaktoru işləmiş, dövrünün ən görkəmli jurnalistlərindən olan Tofiq Həsənovun fəaliyyətinə həsr olunmuşdur.

Jurnalistlik həm şərəfli, həm də çətin peşədir. Şərəflidir ona görə ki, sənin yazdıqlarını hamı oxuyur, haradasa baş verən haqsızlıqlara qarşı haray qaldırır, kiməsə əl tutub kömək edirsən, elin layiqli övladlarını xalqa tanıda bilirsən. Çətindir ona görə ki, heç də hər yerdə səni düzgün başa düşmürlər. Ölkə üçün, vətən üçün həlli vacib olan bir problemin aradan qaldırılmasını alqışlayıb müdafiə edirsənsə, o problemi yaradanlar səni də istəmirlər. Hansı bir haqsızlığı tənqid edib öz fikrini bildirirsənsə, o haqsızlığı törədənlər sənə qarşı da haqsız mövqedə dayanırlar. Bir qayda olaraq jurnalistin qulaqlarının biri alqışlar, təriflər eşidir, o birisi qarğışlar eşidir, təqib olunursan...

Belə həm sevilən, həm də təqib olunan jurnalistlərdən biri də keçən əsrin 50-ci illərinin ortalarından 80-ci illərin əvvəllərinə kimi mətbuatda çalışıb sanballı təhlili məqalələri, oçerkləri ilə yanaşı tənqidi araşdırmaları və felyetonları ilə tanınan Tofiq Həsənovdur.

Azərbaycan Sovet mətbuatında "Kommunist"in xüsusi müxbiri kimi tanınan Tofiq Həsənov haqqında ilk və həm də xoş sözləri Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsində oxuyanda müəllimlərimizdən eşitmişdim. Jurnalistika nəzəriyyəsi və təcrübəsindən danışan müəllimlərin hamısı, professor Nurəddin Babayev, Nəsir İmanquliyev, Seyfulla Əliyev tez-tez onun adını çəkib yazılarını nümunə göstərirdilər. Onun məqalələrinin hekayə kimi sujeti, kompazisiyası olduğunu deyən müəllimlər yazılarında artıq söz işlətmədiyini, təkrarlara yol vermədiyini dönə-dönə vurğulayırdılar.

1931-ci ildə Ağdam şəhərində ziyalı ailəsində dünyaya gələn Tofiq Həsənov 1954-cü ildə Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinin jurnalistika şöbəsini əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra təyinatla o vaxt respublikanın ən nüfuzlu qəzeti olan "Kommunist"ə göndərilir. Ədəbi işçi kimi fəaliyyətə başladığı o ilk günlər haqqında danışanda Tofiq müəllim deyirdi: O vaxt jurnalistlərin ixtisaslaşması, yəni kimin hansı mövzuda yazması bir növ dəb düşmüşdü. Cahangir Gözəlov ancaq felyeton, Səlim Abdullayev neft sənayesi haqqında məqalələr yazırdı, Cəmil Əlibəyov tərbiyə mövzusunda yazdığı məqalələrlə tanınırdı. Mən də ədəbi tənqidçi olmaq istəyirdim. Bir gün qəzetin baş redaktoru məni yanına çağırdı. Azacıq hal-əhvaldan sonra dəftər vərəqinə yazılmış bir məktubu mənə uzadıb:

- Get, bu məktubda göstərilənləri araşdır-dedi.

...Kənd müəlliminin yazdığı məktubda rayonda təhsil sahəsində yol verilən ciddi nöqsanlar göstərilir, raykomun birinci katibinin də bu məsələyə laqeyd münasibəti vurğulanırdı. Cəmi ikicə gündə məsələni araşdırıb "Bir məktubun izi ilə" rubrikası altında olduqca kəsərli bir məqalə yazıb qəzetdə dərc etdirdim...

Növbəti "letuçkada" baş redaktor çıxışına Tofiq Həsənovdan başlayır. Raykomun birinci katibi bu məqaləyə görə iki dəfə zəng edib, MK-nın şöbə müdiri də zəng etmişdi. Amma kim zəng edir, nə deyir öz işidir. Tofiq bu məqaləyə görə mükafatlandırılır, həm də həmin zonaya qəzetin xüsusi müxbiri təyin edilir.

Tofiq müəllim qələm-dəftərini götürüb xüsusi müxbir kimi Göyçaya gedəndə, raykomun birinci katibi ilə görüşüb gəlişinin məqsədini bildirir və elə o dəqiqə də: -O yazıya görə məndən incimə, raykomun da, qəzetin də məqsədi xalqa xidmət etməkdir - deyir.

O, bu bir cümlə ilə qəzetin məqsədini ortaya qoyur və dediyini də edir.

Xüsusi müxbir kimi ilk yazılarını kəndlərin problemlərinə həsr edən Tofiq Həsənov "kənddə məktəb var, amma kino yoxdur", "suvarma suyu var, içməli su yoxdur" deyə qəzetdə haray qaldırır. "Pambıq yaxşıdır, amma nar ondan da yaxşıdır" yazan jurnalist Göyçayda narçılığın, Şamaxıda üzümçülüyün, Kürdəmirdə bostançılığın inkişafına şərait yaradılmasının vacibliyi haqqında silsilə məqalələr yazır. Bununla da o adamlar arasında özünü də sevdirir, qəzetin də hörmətini qaldırır.

Tofiq müəllim işlədiyi qəzeti canı qədər istəyirdi, adamların xoşlamadığı, el arasında hörməti olmayan vəzifə sahiblərinin imzasının qəzetdə getməsini "təmiz kostyumda ləkə" kimi qiymətləndirirdi.

Jurnalistikada ən çətin və həm də vacib olan iş oxucunun hörmətini qazanmaqdır. Amma ondan da çətini qazandığın o hörməti qoruyub saxlamaqdır. Tofiq müəllim lap gənc yaşlarından oxucular arasında qazandığı hörməti axıra kimi qoruyub saxlaya bildi. O, acı həqiqəti hamının gözünün içinə şax deyib, məmurları iti qələmi ilə tənqid edən jurnalist idi. Haqsızlığa, ədalətsizliyə, rüşvətxorluğa və xalqın malını talayanlara qarşı qaldırdığı harayına görə o vaxtlar rayonun "balaca allahları" adlanan raykomun birinci katibləri onu məqalələrinə dəxli olmayan, həm də əsassız bəhanələrlə carmıxa çəkib, başına olmazın müsibətlər gətirirdilər. Təkcə Azərbaycanda deyil, bəlkə də bütün SSRİ-də yeganə qəzet işçisidir ki, tənqidi yazılarına görə üstünə şər, böhtan atılıb iki dəfə partiya sıralarından xaric edilmişdir. Yaxşı ki, hər dəfə də onun köməyinə (1964-cü ildə) Moskva, sonra isə Heydər Əliyev çatmışdır (o vaxtlar Moskvadakılar özlərinin mənafelərinə toxunmayan sahələrdə obyektiv olurdular). Prinsipial, dediyindən dönməyən insan, nəinki öz haqqını müdafiə etmiş, həm də onu təqib edənlərin cəzalanmasına nail olmuşdur. Tofiq müəllim haqqında edilən bu ədalətsizliklərin birinin canlı şahidi olmuşam. Onun üstünə qaldırılan dəyənəklərin bəzilərini mənə də dəyib.

Aydınlıq üçün yada salıram ki, keçən əsrin altmışıncı illərinin əvvəllərində o vaxt Sov. İKP MK-nın birinci katibi olan N.S. Xruşşovun düşünülməmiş bir addımı ilə bütün ölkədə, eləcə də Azərbaycanda dörd beş rayon bir növ birləşdirilib Ərazi İstehsalat İdarələri yaradılmışdı. Birləşmiş bu rayonlar üçün Mərkəzi Komitənin bir qəzeti buraxılırdı. Lənkəran, Astara, Lerik, Yardımlı, Masallı rayonlarının da Lənkəranda "Leninçi" adlı qəzeti çıxırdı. MK bürosunun qərarı ilə "Kommunist" qəzetinin xüsusi müxbiri Tofiq Həsənov "Leninçi" qəzetinin redaktoru təsdiq olunmuşdu.

Tofiq müəllim oxucuların dərin hörmət bəsləyib, sevdiyi, hər məqaləsi səbirsizliklə gözlənilən istedadlı jurnalist, hərşəhəli yaradıcılıq diapazonu olan redaktor idi. O partiyanın qəzetlərin qarşısına qoyduğu vəzifələrə yanaşı, dövrün tələblərinə, oxucuların arzu və istəklərinə uyğun qəzet çıxarmaq üçün bir sıra addımlar atdı. Əvvəlcə, necə deyərlər, regionda əli qələm tutub yazmağı bacaranların hamısını qəzetin ətrafına yığdı. Bədii, publisistik yazılara qəzetdə yaşıl işıq yandırdı. O dövrün tələblərinə uyğun oxucuları qəzetdə təsərrüfat işləri ilə yanaşı rayonlardakı tarixi abidələr, rayonların tarixi, el ağsaqqalları haqqında məqalələr dərc etmək üçün bir növ çağırış elədi. Uzun ömürlülər diyarında uzun ömür yaşamağın sirrləri haqqındakı yazılar qəzetin əsas mövzularından birinə çevrildi. Bu mövzuda qəzetdə Lerikdən, Yardımlıdan dərc olunan yazıların səsi Azərbaycandan kənarlarda da eşidildi.

Yeni redaktorun təşəbbüsü və köməyi ilə Moskva qəzetlərinin Azərbaycandakı xüsusi müxbirlərinin "Leninçi"dən tərcümə edib dərc etdirdikləri biri-birindən maraqlı yazıları Lənkəranın şöhrəti üstünə şöhrət gətirdi, qəzetin də hörmətini qaldırdı, adını tanıtdı.

***

...Məni "Kommunist"in korrektura otağından tanıyan Tofiq müəllim "Leninçi"də işə başlayandan az sonra çox təkidli tələbi ilə məni də Lənkəranа apardı. Əvvəl müxbir, üç ay sonra isə şöbə müdiri vəzifəsinə təyin olundum. İş ağır olsa da, maraqlı idi. Bu marağı Tofiq müəllim yaratmışdı. Gənclərin həyatından bəhs edən tərbiyə mövzusunda və digər problemlər haqqında həm "Leninçi"də, həm də respublikanın digər qəzetlərində dərc etdirdiyim yazıları oxucular alqışlayırdı.

"Leninçi"də işlədiyim heç bir il olmamışdı ki, qəzetdə dərc olunan ciddi tənqidi yazılara görə Tofiq Həsənovla Lənkəran rayon partiya Komitəsinin birinci katibi M.Məmmədovun münasibətləri pisləşdi (o, əvvəllər uzun müddət respublikanın bir neçə rayonunda raykomun birinci katibi işləmişdi. Həqiqət naminə deyək ki, savadlı adam idi, çıxışlarında Leninin əsərlərindən, partiyanın qərarlarından tez-tez "sitatlar" gətirərdi. El arasında "Bala Lenin" adlanan bu adam savadlı çıxışları ilə yanaşı onun haqqında o vaxtlar yazılmış bir şeirdə dediyi kimi, kiməsə böhtan atıb, şər-hiylə qurmaqda da əhli-hünər idi).

Dövlətin malını talayıb xalqın nifrətini qazanan bəzi vəsifə sahiblərinin kəsgin tənqid edilib ifşa olunması qəzetin nüfuzunu qaldırsa da raykomun birinci katibində qəzetə, onun rəhbərliyinə qarşı qısqanclıq yaradırdı. Birinci katib qəzeti hörmətdən salmaq üçün qəzetdə tənqid olunan adamlar haqqında tədbir görmək əvəzinə onları yığıncaqlarda tərifləyir, daha yüksək vəzifələrə irəli çəkirdi. Məhz birinci katibin odası və hikkəsi üzündən redaksiya ilə rayon partiya komitəsi arasında böyük gərginlik yarandı. Yazmaqla, yaratmaqla məşğul olan jurnalistlərin rahat yollarda şütüyən maşınları daşlı, kəsəkli yola çıxdı. Qanadlı ilan kimi gah uçan, gah da sürünən şayiələr, böhtanlar hər tərəfə yayıldı. Jurnalistlərin hər addımı təqib olunur, onların şərlənib həbs olunması üçün hüquq mühafizə orqanlarına göstərişlər verilmişdi. Bu barədə uzun illər Lənkəran şəhər partiya komitəsinin şöbə müdiri işləyən Ramiz Hüseynov "Qızıl ömrün əlvan sətirləri" adlı kitabında daha ətraflı yazır.

Yeri gəlmişkən, yada salmaq istəyirəm ki, davası, dərmanı olmayan o şərlərdən, böhtanlardan jurnalistlərin yaxa qurtarmasında tanrının əli ilə yanaşı həmin o illərdə Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti Lənkəran rayon şöbəsinin rəisi İsmayıl Qasımovun, rayon polis idarəsinin rəisi Qubad Zamanovun əvəzsiz xidmətləri olmuşdur.

O günlərdə öz cəsarətli addımları, ədalətli yazıları ilə jurnalistlərin və qəzetin hörmətini qaldıran Tofiq Həsənov bir addım da olsun geri çəkilmirdi. Əksinə, kimliyindən asılı olmayaraq nöqsanlara qarşı barışmaz olmağı tövsiyə edirdi. O gərgin günlərdə qəzetdə dərc olunan "Süd əməliyyatı" adlı redaksiya məqaləsində süd zavodunda və sovxozlarda süd istehsalında yol verilən saxtakarlıqlar faktlarla, inkar olunmaz sübutlarla tənqid edilir, bu saxtakarlıqların yerli əhaliyə vurduğu ziyanlar göstərilirdi.

...İnsanın həyatı avtomobil sürücüsünün həyatı kimidir. Nə qədər diqqətli və təcrübəli olsan da, gözlənilməz qəzaya rast gələ bilərsən. Tofiq müəllim də gözlənilməz bir qəzaya rast gəldi. Adi bir unutqanlıq edib, bəlkə də partiya təşkilatı katibinin bilərəkdən yada salıb tələb etməməsi üzündən (o vaxt redaksiyada ilk partiya təşkilatı olmadığına görə qəzetdə işləyən kommunistlər üzvlük haqlarını raykomun ilk partiya təşkilatında ödəyirdilər) partiya üzvlük haqqının ödənilməsini gecikdirmişdi. Əslində buna görə kommunistə adi xəbərdarlıq etmək kifayətlənmək olardı. İlk partiya təşkilatında da bu məsələ müzakirə olunub, üzvülük haqqının ödənilməsi razılıq verilmişdi. Amma... Aması budur ki, "Leninçi" qəzetində dərc olunan məqalələrə, eləcə də mənim "Kommunist" qəzetində dərc olunmuş "Mənə töhmət verin", "Azərbaycan gəncləri" qəzetində dərc olunmuş "Estafet ağacı" adlı felyetonlarıma cavab vermədiyinə görə raykomun birinci katibinə açıq məktub yazıb "Cidanı çuvalda gizlətmək olmaz" başlığı altında dərc etdik. İki gündən sonra, necə deyərlər, saman çöpünə əl atan "Bala Lenin" bu məsələni şişirdib, milçəkdən fil düzəltdi. Raykomun büro iclaslarında, plenumlarında, MK-nın məsələyə müvəkkil iştirak etmiş, MK-nın qəzetinə redaktorluq etmiş bir adamı "partiyadan ayrı düşmüşdür" deyə Sov. İKP sıralarından xaric elədi.

Məsələnin obyektiv həllinin Azərbaycanda aylarla uzanacağını bilən redaktor məzuniyyətə çıxıb Moskvaya uçdu. Partiya qəzetinin redaktoru kimi onu Sov. İKP MK-da qəbul etdilər. Hər şey aydınlaşdırıldı. Tofiq Həsənov haqqında qərəzli qərar qəbul etdirməklə partiya nizamnaməsinin tələblərini kobudcasına pozduğu "Bala Lenin"in nəzərinə çatdırıldı, haqqında lazımi tədbir görülməsi Azərbaycan KP MK-ya tapşırıldı...

Cəmi bir ildən sonra bütün ölkədə İstehsalat idarələri ləğv olundu. Mərkəzi Komitənin zona qəzetlərinin fəaliyyəti dayandırıldı.Tofiq Həsənov yenidən "Kommunist" qəzetinə xüsusi müxbir vəzifəsinə qaytarıldı. Moskvanın tapşırığı ilə partiya cəzası almalı olan M.Məmmədov isə havadarlarının köməyi ilə Azərbaycan KP MK-nın kənd təsərrüfatı şöbəsinin müdiri oldu.

Tofiq Həsənov yenidən xüsusi müxbir kimi fəaliyyətə başlayandan bir neçə il sonra respublika partiya təşkilatının rəhbərliyi də dəyişdirildi. Heydər Əliyev Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi seçildi. Yeni rəhbərlik qəzetlərin qarşısında daha ciddi tələblər qoydu. Elə həmin ərəfədə Tofiq Həsənovun yazdığı bir çox tənqidi- publisistik məqalələr MK-da müzakirə olunub lazımi qərarlar qəbul edildi, felyetonlarında göstərilən faktlarla əlaqədar Respublika Prokurorluğu böyük cinayətlərin üstünü açdı...

Hərtərəfli biliyə, xüsusi musiqi istedadına, yaddaşa, məntiqli yazı qabiliyyəti ilə yanaşı həm də insanlarla tez dil tapıb ünsiyyət yaratmaq qabiliyyətinə malik olan Tofiq Həsənov jurnalist üçün lazım olan sahələrin hamısından məlumatlı adam idi. O, həkimlə həkim kimi, aqronomla aqronom kimi danışırdı. Ədəbiyyatçı alimlə, dünya ədəbiyyatındakı cərəyanlardan, tarixçi ilə tarixi həqiqətlərdən elə danışırdı ki, qarşısındakı onu öz sahəsinin dərin bilicisi kimi qəbul edirdi. Onun bu istedadı bir jurnalist kimi yazılarında da aydın hiss olunurdu. Azərbaycanda hamı - yazıçı da, alim də, həkim də, kolxozçu da onu "Kommunist"in xüsusi müxbiri kimi tanıyırdı. O bu hörmətə, bu ada qəzetdə dərc etdirdiyi biri-birindən maraqlı yazıları, oçerkləri hər dəfə "bomba kimi partlayan" felyetonları ilə nail olmuşdu.

Tofiq müəllim tanrının dünyaya bəxş etdiyi nəcib insanlardan biri idi. Qamətli boyu-buxunu, nurlu sifəti, geniş qəlbi var idi. Gənclərə əl tutub kömək etməkdən həzz alıb, qürur duyan bir şəxsiyyət idi. İstedadlı gənclərin inkişafı üçün əlindən gələni əsirgəməzdi. O, redaksiyanın nəzdində yaradılmış ədəbi dərnəklərin bütün toplantılarında iştirak edər, oxunan hər şeir, hekayə haqqında öz fikrini bildirər, tövsiyyələrini verərdi. Yadımdadır, bir dəfə indi nəinki Azərbaycanda, respublikadan kənarlarda da romanları, həyat hadisələrindən bəhs edən sənədli povestləri və publisistik yazılar ilə yaxşı tanınan, elmlər doktoru, professor, yazıçı, ictimai xadim Hüseynbala Mirələmovun hələ yeddinci sinifdə oxuyanda redaksiyaya gətirdiyi hekayəsini redaktora göstərdim. Dəftər vərəqinə iri hərflərlə yazılmış hekayəni oxuyan Tofiq müəllim cüzi redaktədən sonra məsul katibi çağırıb:

- Dördüncü səhifədə Tolstoy haqqında olan yazının yerində Hüseynbalanın hekayəsini ver, bu da Lənkəranın Tolstoyudur - dedi. Bununla da balaca Hüseynbalanın yazılarına qəzetdə yaşıl işıq yandırıldı.

Bir jurnalist kimi uzaqgörən, tədbirli adam olan Tofiq Həsənov bildiklərini öyrətməyi, işçilərə çatdırmağı özünə borc bilirdi. O vaxt "Leninçi" qəzeti redaksiyasında işləyənlərin əksəriyyətinin yazmaq qabiliyyəti olsa da, bir çoxlarının jurnalist təhsilləri yox idi. Bəlkə elə buna görə də "letuçka"larda jurnalistikada sənətkarlıq məsələlərindən, jurnalistikanın yazılmamış qanunlarından, istər müsbət, istərsə də tənqidi mövzularda hazırlanan məqalələr üçün istifadə olunan faktların toplanması və saxlanılması haqqında dönə-dönə danışardı. Tofiq Həsənovun redaktorluğu əslində bir məktəb idi. Onun məktəbindən dərs almış Vaqif Hüseynov sonralar Masallıda çıxan "Çağırış" qəzetinin, Nəcəf Şıxəliyev, Şəkər Aslan müxtəlif illərdə "Leninçi" qəzetinin, Asif Quliyev Azərbaycan KP MK-nın "Sovet kəndi" qəzetinin baş redaktoru oldular. Onun o vaxtkı tövsiyyələri üstündən neçə il keçəndən sonra "Sovet kəndi" qəzetində müxbir işləyəndə mənim də dadıma çatdı.

... 1970-ci ilin oktyabr ayında "Kommunist" qəzetində "Lənkəran malikanələri" adlı yazı, "Sovet kəndi" qəzetində isə Lənkəranda çayçılığın inkişafından bəhs edən müsbət məzmunlu məqalə dərc olundu. Hansı qəzetin haqlı, hansının haqsızlığından asılı olmayaraq MK rəhbərliyi "Kommunist"in tərəfində idi. "Sovet kəndi" qəzetində dərc olunmuş Komsomolun 50 illiyi adına sovxozun direktoru Səadət Tağıyevin geniş həcmli məqaləsində kəndin abadlığı və sovxozun fəaliyyəti gen-bol tərifləndiyi halda "Kommunist" qəzetində hər şey tənqid olunurdu. Hətta bir yerdə "...Lənkəran şəhər mehmanxanası Səadət Tağıyevin evinin yanında çox misgin görünür" yazılmışdı. Partiyanın iki qəzetinin eyni gündə biri-birinin əksinə yazı verməsi MK-da böyük söz-söhbətə səbəb olmuşdu. O vaxt Heydər Əliyevin tapşırığı ilə MK-nın katibi Hacıağa İbrahimov redaksiyaya gəldi. Məsələ kollektivin açıq yığıncağında müzakirə olunanda ayağa qalxıb əvvəlcə baş redaktordan, sonra da kollektivdən üzr istədim:

- O məqaləni mən hazırlamışam, yazıda göstərilən bütün faktlar doğrudur, - deyib Respublika Meyvəçilik və Tərəvəzçilik təsərrüfatı nazirliyindən, rayon kənd təsərrüfatı idarəsindən aldığım sənədləri MK-nın katibinə verdim. Onu da əlavə etdim ki, mən Səadətin Lənkəran mehmanxanasından böyük adlandırılan o evində olmuşam, o ev Separadi kəndində olan yüzlərlə imarətlərdən ən kiçiyi, cəmi 60-70 kvadratmetrlik üç otaqlı bir kənd evidir.

H.İbrahimov Lənkəran şəhər partiya Komitəsinin yenicə seçilən birinci katibi İsa Məmmədova bu məsələni şəxsən özünün araşdırmasını, Səadətin evinə gedib baxmasını tapşırmışdı. İsa Məmmədov da Separadiyə gedib onun evinin üç otaqlı, adi ev olduğunu dəqiqləşdirmiş, gənc və işgüzar direktorun adamlar arasında böyük hörmət qazandığını Hacıağa İbrahimova bildirmişdi. Bu araşdırma Səadət Tağıyevi bütün bəlalardan xilas etdi. O vaxt qəzetin bu addımına görə zəng edib mənə təşəkkür edəndə mən də:

- Tofiq müəllimə zəng et, ona təşəkkür elə, onun tövsiyyələri həm mənim, həm də sənin dadına yetdi - dedim.

Uzun müddət Lənkəranda şəhər partiya komitəsinin birinci katibi işləyən İsa Məmmədovla sonralar, o, Azərbaycan KP MK-nın katibi olanda bir axşam Ağcabədidə raykomun qonaq otağında birlikdə qalmışdıq. Bir vaxtlar mənim də Lənkəranda Tofiq Həsənovla birlikdə işlədiyimi biləndə:

- Tofiq cəsarətli jurnalist idi. Elələrinin düşməni çox olur - dedi - Lənkərana gedəndə onun, elə sənin də yazdığınız məqalələri gətirdib oxudum. Hələ desən Tofiqi yenidən Lənkərana gətirmək istəyirdim, gəlmədi. Görüşməsək də, hərdən telefonla əlaqə saxlayırdıq, bayramlarda təbrik məktubları göndərərdi, hər dəfə də "jurnalist qardaşlarımızdan muğayət olun" yazardı.

Tofiq müəllim məmurların xoşlamadığı, amma xalqın sevdiyi böyük jurnalist idi. O, öz böyüklüyünü axıra kimi qoruyub saxladı. Cəmi 52 il yaşadı. Onun bu qısa ömrü jurnalistlər üçün yazmaq, yaratmaq, həm də dostluqda sədaqət məktəbidir. O, qəzet işçilərinə məqalə yazmaqla yanaşı, həm də mənğənəyə salınıb sıxılanda necə dözümlü olub mübarizə aparmağı da öyrədirdi.

Neçə dəfə Azərbaycan jurnalistlərinin, SSRİ jurnalistlərinin qurultayına nümayəndə seçilən Tofiq Həsənov SSRİ jurnalistlər ittifaqının Qızıl Qələm mükafatı laureatı idi. Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin fəxri fərmanı ilə təltif olunmuşdu. Tofiq müəllim "Leninçi"nin timsalında Partiyanın hegemonluq etdiyi bir zamanda da azad və sərbəst qəzet çıxarmağın mümkünlüyünü ortaya qoydu. O, özü özündən Leninin adını daşıyan qəzetə azadlıq, sərbəstlik şəhadətnaməsi vermişdi. Hər kəs nədən istəyirdi, necə istəyirdi yazırdı, ancaq bir şərtlə: nə yazırsan düz yaz, xalqın istədiyini yaz. Tərifi şişirtmə, tənqidi azaltma...

Tofiq müəllim mövzu seçməkdə, məqaləyə ad verməkdə də olduqca səriştəli redaktor idi. "Məqaləni adı oxudur" deyən redaktor sərlövhənin çağırış xarakterli olmasını xoşlayırdı. "Literaturnaə qazeta"nın xüsusi müxbiri bir həftəyə qədər Lənkəranda gəzib dolandıqdan sonra elə Lənkəranda da yazdığı məqaləni əl yazmasını Tofiq müəllimə verdi. O, məqalənin axırına iki cümlə ilə Xəzərin Lənkərana, Lənkəranın da Xəzərə yaraşdığını əlavə edib məqalənin adını "Xəzərin incisi" qoydu.

... O vaxtlar dünyanın ən yaşlı adamı olan lerikli Şirəli Müslümov haqqında yazdığım məqaləyə "Babaların babası" adını da o, vermişdi. Məqaləni müxtəlif dillərə tərcümə elətdirib göndərdiyim dünyanın dünyaca məşhur olan qəzetlərinin hamısı həvəslə dərc etdilər. İskəndəriyyədə çıxan qəzetlərin biri qəzetlə birlikdə göndərdiyi məktubda "Babalarımızın babasına salam çatdırın" yazmışdı. Mən də o salamları Tofiq müəllimə çatdırdım. Bu, onun xidməti idi.

Regionda Tofiqin qəzeti kimi tanınan "Leninçi" o dövrün güzgüsü idi. O güzgünü təmiz saxlayıb hərtərəfli aydın göstərməsinə şərait yaradan Tofiq Həsənov idi. Publisistlər qəzeti tarixin ilk cızmaqarası adlandırırlar. Mənim aləmimdə "Leninçi" o dövrün əsl tarixini yazdı. O tarixi yazanlar sırasında Tofiq müəllimlə yanaşı onun qələm yoldaşları Əyyub Rzayevin, Vaqif Hüseynovun, Nəcəf Şıxəliyevin, Şəkər Aslanın, Ramiz Hüseynovun, İsmayıl Şükürovun, Yusif Abıyevin, Mirhafiz Bahadırın, Həzi Əliyevin, bu sətirlərin müəllifinin də əməyi əvəzsizdir.

...Xəstə yatanda Tofiq müəllimə baş çəkmək üçün Göyçaya getmişdim. Gəlişimdən həm şadlandı, həm də kədərləndi. Birlikdə işlədiyimiz o çətin günləri yada saldıq. Jurnalist peşəsinin çətinliklərindən danışanda Tofiq müəllim yastığa dirsəklənib **"əgər dünyaya yenidən gəlsəm, yenə də jurnalist peşəsini seçərdim. Çətin də olsa maraqlıdır, yadda qalandır, unudulmazdır"** - dedi.

Son görüşümüzdən az sonra, 1983-cü il aprelin 21-də amansız ölüm Tofiq müəllimi əlimizdən aldı. Acılı, şirinli yaşadığı 52 ildən sonra, dünyasını dəyişdi. Bu dünyada Tofiq müəllimin təmiz adı, çoxlarına nümunə olan məqalələri, bir də biri-birindən ağıllı üç övladı qaldı. Əlibəy, Təranə, Elxan atalarının peşəsini seçməsələr də gözü, könlü toxluqda, nəfsi təmizlikdə eynən atalarına oxşayıblar. O vaxtdan neçə onilliklər keçsə də, o dövrün ziyalıları da, neçə yüz min tirajla çıxan "Kommunist"in, Lənkəranda, Astarada, Lerikdə, Yardımlıda, Masallıda hətta qonşu rayonlarda gəzən "Leninçi"nin o illərdəki oxucuları, dostları, qələm yoldaşları onu indi də cəsarətli və istedadlı jurnalist kimi, sədaqətli dost kimi xatırlayırlar. Hansı qəzetdəsə sanballı bir yazı oxuyanda "lap Tofiq Həsənov kimi yazıb" deyirlər.

...Tofiq Həsənov istedadlı jurnalist, iradəli və qətiyyətli insan idi. Onun bütün naiyyətləri tanrının ona bəxş etdiyi istedadla, özünün özü üçün yaratdığı dəmir iradənin birliyindən su içdiyi kimi, başına gətirilən problemlər, üzləşdiyi haqsızlıqlar ədalətsizliklər də cəsarətinin, qorxmazlığının onundan alovlanırdı. Açıq-aydın, çılpaqlığı ilə yazdığı məqalələrdəki sətiraltı ifadələrdə müstəqil, azad respublikada, mətbuatın azad olduğu bir dövrdə yaşamağı arzulayırdı. Budur onun arzuları həyata keçib, Azərbaycan heç kimdən asılı olmayan müstəqil dövlətdir, bu ölkədə mətbuat da azaddır, qəzetlər də onun istədiyi kimi çıxarılır, daha o illərdəki kimi təqiblər yoxdur. Heyf, çox heyf ki, Tofiq müəllim də yoxdur.